

הפקולטה ללימודים מתקדמים
תוכניות התואר השני (M.Ed)

תקנון עבודת גמר

נובמבר, 2020

מבוא

עבודת הגמר היא חיבור מקיף הנכתב כחלק מחובות ההתמחות של הסטודנט* לתואר השני - M.Ed. והמתאר תהליך לימוד, חקר ו/או פיתוח, בשדה החינוך. מטרת עבודת הגמר היא להעשיר ולקדם את הלומד מבחינה מקצועית ובה בעת להעשיר ולקדם את הנעשה בתחום בבתי הספר.

* הערה: התכנים המובאים בתקנון מכוונים לשני המינים

עבודת גמר

- א. הגדרה.....4
- ב. מבנה ההצעה לעבודת גמר.....4
- ג. מבנה עבודת גמר.....5
- ד. היקף עבודת גמר.....6
- ה. שלבי ההכנה של העבודה ולוח הזמנים לאישורה.....6
- ו. צורת ההגשה של העבודה.....7
- ז. הגשת העבודה.....8
- ח. הליך ערעור על הציון הסופי.....8
- ט. שמירה על כללי האתיקה.....9
- י. סיוע בבניית כלי מחקר ו/או עיבוד הנתונים.....9
- יא. נספחים.....10

נספח 1 : מבנה הצעה לעבודת גמר שעניינה פיתוח יחידת לימוד

נספח 2 : מבנה הצעה לעבודת גמר שעיקרה פיתוח תכנית התערבות

נספח 3 : הגדרת עבודת גמר מבוססת יצירה

נספח 4 : מבנה הצעה לעבודת גמר מבוססת יצירה

נספח 5 : מבנה עבודת גמר שעניינה פיתוח יחידת לימוד

נספח 6 : מבנה עבודת גמר שעיקרה פיתוח תכנית התערבות

נספח 7 : מבנה עבודת גמר מבוססת יצירה

עבודת גמר

א. הגדרה

עבודת גמר היא חיבור אקדמי הכולל התייחסות יישומית לסוגיה נדונה. החיבור מהווה את חובת הסיום של לימודי הסטודנט לתואר שני. מטרתה של עבודת הגמר היא לנתח, לחקור ולפתח ידע בזיקה לסוגיות הקשורות לתכנית התואר השני שבה לומד הסטודנט. העבודה תכלול ניתוח ודיון בסוגיה הנבחרת בהתבסס על ספרות מקצועית ומחקרית הקיימת בתחום. הסטודנט יידרש לנסח שאלת מחקר או בעיה (על פי אחת מהגישות המחקריות שלמד בתכנית) שתשמש תשתית לדרך החקירה או הבדיקה שתבוצע בעבודה. לחילופין תהווה הבעיה שהוגדרה תשתית להצעת יחידת לימוד או תכנית התערבות שמטרתן טיפול בבעיה. העבודה תכלול כסיכום מספר מסקנות והמלצות לעמיתים בתחום. עבודת הגמר תיכתב במסגרת קורס שנתי במהלך השנה השנייה ללימודים.

הערה: סטודנטים רשאים לפתח עבודה סמינריונית לכדי עבודת גמר. משמעות הדבר היא שניתן לחקור אותו נושא תוך בחינה של שאלות מחקר **אחרות**. בחינה זו תחייב איסוף מחודש של נתונים, שינוי והרחבה של פרקי העבודה. ניתן לעשות זאת בתנאים הבאים:

- א. לאחר שהעבודה הסמינריונית נבדקה וקיבלה ציון.
- ב. לאחר שהעבודה הסמינריונית הוצגה למנחה/ת עבודת הגמר, והוא/היא הגיעו לסיכום לגבי כיווני המחקר לפיתוח העבודה. הסיכום יועלה בכתב על ידי הסטודנט ויאושר על ידי המנחה.

סטודנט יורשה להגיש הצעה לעבודת גמר לאחר שקיבל הערכה וציון על לפחות עבודה סמינריונית אחת והשלים בהצלחה את חובת האנגלית ואת הקורסים המתודולוגיים. משקלה של עבודת גמר בשקלול ציון הגמר לתואר השני הוא 25%.

ב. מבנה ההצעה לעבודת גמר

ההצעה תכלול:

1. שער (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – הצעה לעבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים)
2. תוכן עניינים
3. מבוא הכולל את הגדרת הנושא, מטרת המחקר ו/או שאלת המחקר הרחבה, חשיבות הנושא והרלוונטיות שלו לתכנית ולשדה החינוכי.
4. סקירת ספרות קצרה
5. שאלות המחקר והשערותיו (במקרה של עבודה בגישה הכמותית)
6. שיטת המחקר: משתתפי המחקר או נבדקים, כלים, מהלך המחקר הצפוי. בעבודות שאינן אמפיריות השיטה תתבסס על הסוגה שעליה נשענת העבודה.
7. רשימה ביבליוגרפית עדכנית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיטים (לפחות 10 פריטים, מהם לפחות שניים באנגלית לפחות 5 פריטים מעשר השנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה-APA המתעדכנים מעת לעת. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים, הנהוגים, למשל, במדעי הרוח.

8. תקציר בעברית להצעת עבודה כתובה בשפה הערבית (במסגרת התוכנית להוראת שפות):
התקציר יהיה בהיקף של 500 מילים ויכלול את עיקרי ההצעה המוגשת.

הערה: יש לוודא כי ההצעה כתובה בשפה תקינה ומוגשת בצורה מסודרת על פי ההנחיות לצורת ההגשה המפורטות בסעיף ו'.

** למבנה הצעות העוסקות בפיתוח יחידת לימוד, פיתוח תכנית התערבות ועבודות מבוססות יצירה – לחץ/י על הקישור הרלוונטי.

ג. מבנה עבודת גמר

1. שער חיזוני ושער פנימי (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – עבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים)
2. תודות (רשות, ורק בעותק אחד מבין שני העותקים שיש להגיש)
3. תקציר בשפה בה מוגשת העבודה (כ-300 מילים בעברית/ערבית, כ-500 מילים באנגלית). לעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית יתווסף תקציר בעברית (כ-300 מילים). בתוכנית להוראת שפות בעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית, ימוקם התקציר בשפה בה נכתבה העבודה לפני התקציר בעברית. בסוף התקציר יופיעו 3-5 מילות מפתח.
4. תוכן עניינים
5. מבוא הכולל את הגדרת הנושא ומושגים עיקריים, מטרת המחקר ו/או שאלת המחקר הרחבה, תרומת הנושא לגוף הידע והרלוונטיות שלו לתכנית ולשדה החינוכי. במידת הצורך יש להציג את הקשר המחקר.
6. סקירת ספרות המאירה את נושא המחקר על כל היבטיו הרלוונטיים
7. שאלות המחקר ו/או השערותיו (במחקר כמותי). את ההשערות יש לעגן בקצרה בספרות הרלוונטית.
8. שיטת המחקר: סוג המחקר (כמותי, איכותני, משולב, נרטיבי, ביקורתי, פנומנולוגי, עיוני פרשני וכיוצא בזה), משתתפים/נבדקים, כלים, מהלך המחקר, עיבוד הנתונים, אתיקה. בעבודות פרשניות שאינן אמפיריות השיטה תיכתב בהתאם למקובל בסוגה שנבחרה.
9. הצגת הממצאים: תיאור הממצאים לאור שאלות המחקר ו/או השערותיו
10. דיון ומסקנות: סינתזה של ממצאי המחקר וקישורם לספרות תוך התייחסות למגבלות המחקר.
11. המלצות לשדה החינוך ולמחקר עתידי. ההמלצות יגזרו מממצאי המחקר, משאלות העולות בעקבותיו וממגבלותיו.
12. רשימה ביבליוגרפית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיטים ועדכניים (לפחות 15 פריטים, מהם לפחות חמישה באנגלית ולפחות 7 פריטים מהעשר שנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה APA. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים.
13. נספחים: כלי המחקר (שאלונים, דפי תצפית, מדריך ראיון), תמלילי הראיונות (שני ראיונות מלאים או עמוד אחד מכל ראיון), טופס הסכמה ריק להשתתפות במחקר

הערות

* יש לוודא כי ההצעה כתובה בשפה תקינה ומוגשת בצורה מסודרת על פי ההנחיות לצורת ההגשה המפורטות בסעיף ו'.

** למבנה עבודות העוסקות בפיתוח יחידת לימוד, פיתוח תכנית התערבות ועבודות מבוססות יצירה לחץ על הקישור הרלוונטי.

ד. היקף עבודת גמר

עד 50 עמודים לעבודת גמר בגישה האיכותנית, עיונית-פרשנית, יחידת לימוד ותוכנית התערבות. עד 40 עמודים למחקר בגישה הכמותית. כל זאת לא כולל רשימת מקורות, שער ונספחים.

ה. שלבי ההכנה של העבודה ולוח הזמנים לאישורה*

1. עד תום חודש דצמבר הסטודנטים יגישו למנחה/ת קורס כתיבת עבודות גמר הצהרת כוונות בהיקף של כ- 200 מילים. הצהרת הכוונות תשלח לאישור ראש/ת התוכנית. ההצהרה תכלול את התכנים הבאים: נושא העבודה; שאלת מחקר ראשונית או מטרות יחידת הלימוד/ההתערבות; חשיבות המחקר או יחידת הלימוד/התערבות; רלוונטיות המחקר/היחידה לתוכנית התואר השני שבה לומד/ת הסטודנט/ית.
2. עד תום סמסטר א' הסטודנטים יתקנו את הצהרת הכוונות בהתאם להערות ראש/ת התוכנית, ויגישו נוסח מעודכן של נושא העבודה למנחה קורס כתיבת עבודות גמר. מנחה/ת העבודה ישלח/תשלח את רשימת הנושאים ליחידה לעבודות גמר ותזה לאישור ראש/ת היחידה.
3. במהלך חופשת הסמסטר הסטודנטים ישלחו את הצעות המחקר למנחה/ת קורס עבודות הגמר שיבדוק/תבדוק את ההצעות. עד תום חודש אפריל מנחה/ת הקורס יעדכן/תעדכן את היחידה לעבודות הגמר בדבר אישור ההצעות.
4. הגשת העבודה הסופית: הסטודנטים יגישו את העבודה הסופית בשני עותקים בליווי טופס חתום על ידי המנחה. מועד הגשת העבודה יקבע על ידי מנחה/מנחת הקורס לכתיבת עבודות גמר. הגשת העבודה הסופית ליחידה מעבר למועד תחילת שנת הלימודים העוקבת (כלומר, בתום חופשת הקיץ לאחר שהסטודנט/ית סיים/ה את שנת הלימודים השנייה) תהיה כרוכה בתשלום שכר לימוד וברישום מחודש לקורס כתיבת עבודות גמר.
5. סטודנט/ית שמסיבה מוצדקת זקוק/ה להארכת זמן זכא/ית לפנות ליחידה לעבודות גמר לשם קבלת הארכה של עד חודש ימים. בפנייה יש לנמק את הבקשה.
6. בהתאם לתקנון התואר השני, המעבר משנה שנייה לשנה שלישית מחייב עדכון של ראש/ת תכנית. המעבר משנה שלישית לשנה רביעית אינו אוטומטי ודורש אישור ראש/ת תכנית. המעבר משנה רביעית לשנה חמישית מחייב את אישורה של דיקן/נית הפקולטה ללימודים מתקדמים.
7. העבודה תוגש לעיונו/ה והערכת/ה של קורא/ת שני/ה על פי החלטת ראש/ת היחידה לעבודות גמר ותזה. על הקורא/ת להעריך את העבודה ולתת לה ציון והערכה מילולית. ציון נמוך מ-70 משמעו שהעבודה נכשלה.
8. הן הסטודנט/ית והן מנחה/ת העבודה רשאים להציע שלושה שמות בודקים אפשריים ו/או לציין מי רצוי שלא ישמש/תשמש כקורא/ת נוסף/ת. ההחלטה הסופית לגבי הקורא/ת הנוסף/ת תתקבל על-ידי ראש/ת היחידה לעבודות גמר.

9. ההערכה של הקורא/ת השני/ה של עבודת הגמר היא חשאית. הסטודנט/ית והמנחה לא ידעו את זהותו/ה.
10. במקרה של פער של למעלה מ- 15 נקודות בין ציון המנחה לבין ציון הקורא/ת השני/ה, תימסר העבודה להערכת קורא/ת שלישי/ת. במקרה זה, הערכת הקורא/ת השלישי/ת תבוא במקום הערכת הקורא/ת השני/ה (שינוי זה תקף החל מהעבודות שיוגשו בתום שנת תשפ"א).
11. אם הקורא/ת השני/ה העריך/ה את העבודה בציון הנמוך מ-70 העבודה תועבר להערכה של קורא/ת שלישי/ת. אם גם הקורא/ת השלישי/ת העריך/ה את העבודה בציון הנמוך מ-70, הסטודנט/ית ירשם/תרשם לשנת לימודים נוספת לצורך שיפור עבודתו/ה.
12. הערכת עבודות הגמר תתבצע לפי מחוון. המחוונים נמצאים באתר היחידה לעבודות גמר.
13. הציון הסופי של עבודת הגמר ייקבע כממוצע בין ציון המנחה לציון הקורא/ת הנוסף/ת (השני/ה או השלישי/ת).
14. הערכות הקורא/ת השני/ה יינתנו במהלך שלושה חודשים מיום הגשת העבודה. הערכת הקורא/ת השלישי/ת תינתן במהלך חודש מיום קבלת הערכת הקורא/ת השני/ה.
15. הערכתה של עבודת גמר רב-תחומית **מבוססת יצירה** משלבת צפייה בתצוגת גוף היצירה והערכתה עם קריאה של המסמך המילולי והערכתו. הערכת הקורא/ת הנוסף/ת: 65% גוף היצירה (כולל אופן הצגתו) ו-35% המסמך המילולי. הציון הפנימי: הערכת המסמך המילולי על-ידי המנחה 40%; הערכת האמן/חוקר מלווה את גוף היצירה 40%; הערכת התערוכה באירוע הערכה על-ידי אוצר התערוכה (מנחה קורס "תצוגה ודיון") 20%. מרכיבי ציון זה ירוכזו על-ידי המנחה וימסרו ליחידה לעבודות גמר כציון אחד.
16. במקרים מסוימים, שומרת לעצמה הוועדה לעבודות גמר את הזכות לדרוש מהסטודנט/ית הגנה על החיבור בעל פה. במקרים אלו הציון יקבע במשותף בין המנחה לבין הגוף ששמע את ההגנה.
17. אישור גמר תהליכי כתיבתה והערכתה של העבודה יעשה על ידי דיקן/ית הפקולטה ללימודים מתקדמים וראש/ת היחידה לעבודות גמר ותזה.
18. גמר תהליכי הכנת עבודה לצורך חישובי שכר לימוד: מועד הגשת העבודה להערכה בחתימת מנחה/ת העבודה הוא המועד הקובע לצורך חישוב חובת שכר לימוד (אם גולשים לימודי הסטודנט/ית לשנת לימודים נוספת - ראו בעניין זה תקנון שכר לימוד בידעון התואר השני). במקרים נדירים בהם נדרש/ת הסטודנט/ית מסיבות שונות להגשה חוזרת של עבודת גמר, אשר תוגש בשנת הלימודים העוקבת, הדבר יגרור תשלום שכר לימוד בהתאם לתקנון שכר הלימוד ורישום מחודש לסדנה לכתיבת עבודות גמר.

ו. צורת ההגשה של העבודה

1. הדפסה: צבע שחור על דפים לבנים בגודל A 4.
2. שוליים: רגיל (פריסת עמוד – שוליים – רגיל).
3. גופן: בעברית - דויד גודל 12, באנגלית – Times New Roman גודל 12, בערבית – Traditional Arabic גודל 12.
4. רווחים בין השורות: 1.5.
5. פסקאות: פסקה חדשה תתחיל בזיח של 1.2 ס"מ (פסקה – כניסות ומרווחים – שורה ראשונה 1.2). אין לשלב רווח בין הפסקאות.

6. כותרות:
- רמה 1 - גודל 14, במודגש (bold).
- רמה 2 - גודל 12, במודגש (bold).
- רמה 3 – גודל 12.
7. יש להימנע משימוש בצבע ובעיצוב של WordArt.
8. הטקסט יהיה מיושר לימין בלבד (בעברית ובערבית) ולשמאל בלבד (באנגלית).
9. כל פרק (כותרת עליונה) יתחיל בעמוד חדש. יש למספר את הפרקים ותת-הפרקים בתוכן העניינים ובגוף הטקסט.
10. המספור ימוקם בתחתית העמוד במרכז.
11. אין לתת מספרי עמודים בשער, בתודות ובתוכן העניינים. התקציר ימוספר בספרות רומיות.
12. עמודי הביבליוגרפיה והנספחים ימוספרו בצורה רציפה כחלק מהעבודה.
13. צורת רישום הביבליוגרפיה תהיה בהתאם לכללים הנהוגים בכל תכנית:
- בכל התוכניות (למעט התכנית להוראה רב-תחומית) עפ"י כללי ה-APA.
  - בתוכנית להוראה רב-תחומית: בסיכום עם המנחה ולפי כללי כתיבה אקדמיים המקובלים בכתב עת מדעי כלשהו. יש לציין במבוא לעבודה מהם הכללים שנבחרו.
14. יש להקפיד במיוחד על התאמה מלאה דו-כיוונית בין רשימת המקורות לאזכורים בגוף הטקסט.
15. ברשימת המקורות יש לעשות שימוש ברווח בודד בתוך הפריט וברוח של 1.5 בין הפריטים. המקור יהיה רשום בפסקה תלויה (שמות החוקרים כלפי חוץ).
16. שער העבודה כולל את שם המכללה והפקולטה, נושא העבודה, שם הסטודנט/ית ומספר תעודת הזהות שלו/ה, שם המנחה ותאריך.
17. יש להימנע מאיורים שאינם חיוניים לתוכן העבודה.
18. בעבודה הנכתבת בערבית על השער להיות כתוב בערבית ובעברית יחדיו. על עבודה זו לכלול תקציר בערבית הוזה לתקציר בערבית ומופיע מיד לאחוריו.
- עבודה שלא תעמוד בכללים אלו לא תשלח לבדיקה אלא תוחזר לכותבה.

ז. הגשת העבודה

1. העבודה תוגש בשני עותקים מלוויים בטופס ההגשה ועותק אלקטרוני בקובץ Word לצורך קריאת העבודה והערכתה.
2. סטודנט שציון עבודתו הוא 95 ומעלה, ועבודתו עומדת בכללי האתיקה ובהנחיות חוזר המדען הראשי, יתבקש להגיש לספרייה עותק נוסף מודפס. סטודנטים מהתכנית הרב תחומית במסלול מחקר מבוסס יצירה יפקידו את עבודתם בספרייה מציון 90 ומעלה.

ח. הליך ערעור על הציון הסופי

3. סטודנט המערער על הציון הסופי של עבודת הגמר יגיש את הערעור המנומק בכתב למזכירות היחידה לעבודות גמר לא יאוחר מ-14 יום לאחר קבלת הציון.

4. הערעור ייבדק בשלב הראשון על ידי ראש/ת היחידה לעבודות הגמר. במידה ולא ימצא פגם פרוצדוראלי המחייב את קבלת הערעור בשלב זה, יועבר הערעור לקורא/ת שלישי/ת. במקרה של בדיקה נוספת, הציון הסופי של עבודת הגמר יהיה ממוצע הציונים של מנחה/ת העבודה והקורא/ת השלישי, ובכפוף לשיקול דעתה של ועדת עבודות הגמר. לרשות הקורא/ת השלישי/ת יעמוד עד חודש לבדיקת העבודה.

ט. שמירה על כללי האתיקה (יושרה אקדמית; עריכה לשונית; אתיקה במחקר)

1. סטודנט הכותב עבודת גמר מתחייב לעמוד בכל כללי היושר האקדמי ושימוש במקורות מידע [באתר היחידה לעבודות גמר ותזה](#).
2. בכתיבת עבודת הגמר ניתן לעשות שימוש בעריכה לשונית ע"י אדם נוסף במידת הצורך. מטרתה של עריכה זו לשפץ ולתת ליטוש אחרון לעבודה שנכתבה על ידי הסטודנט, ולא לתת פתח לניסוח גורף בידי אדם אחר שאינו הסטודנט עצמו. במידה והוסכם ע"י המנחה והסטודנט כי על העבודה לעבור עריכה לשונית, על הסטודנט להגיש למנחה את הנוסח המקורי של העבודה שנשלח לעורך יחד עם הנוסח הערוך.
3. על הסטודנט להקפיד על כללי האתיקה שנקבעו ע"י המדען הראשי של משרד החינוך. עבודות הגמר יתבצעו בהתאם לגבולות שהמדען הראשי הגדיר כמחקר או התנסות מחקרית שניתן לבצעו מבלי לקבל אישור מוועדת האתיקה או המדען הראשי.

י. סיוע בבניית כלי המחקר ו/או עיבוד הנתונים

אורנים מאפשרת לכל סטודנט שהצעת עבודת הגמר שלו אושרה ושנוקק לייעוץ מתודולוגי לשם ביצוע של עבודת גמר, ליהנות משתי שעות ייעוץ, באמצעות המומחים שיומלצו ע"י הרשות למחקר והערכה. סטודנטים הנזקקים לייעוץ יפנו למזכירות היחידה לעבודות גמר לשם הסדרת קבלתו. בקשות לסיוע חורג ממסגרת זו יש להפנות לראש היחידה לעבודות גמר ותזה אשר תפנה את הבקשה לדיקן הפקולטה ללימודים מתקדמים.

• **נספח 1: מבנה הצעה לעבודת גמר שעניינה פיתוח יחידת לימוד**

יחידת לימוד לצורך תקנון זה: מקבץ של שעורים (בין 6 ל-12) שעוסק בנושא מוגדר מסוים והוא בעל מטרות מובחנות ויעדים ברורים. ההצעה תכלול:

1. שער (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – הצעה לעבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים)
  2. תוכן עניינים
  3. מבוא: הגדרת הנושא והתאמתו לתכנית, מטרות יחידת הלימוד, חשיבות הנושא - מדוע יש צורך ביחידת הלימוד המוצעת?
  4. סקירת ספרות קצרה - עוסקת הן בתחום הלימוד (subject matter) והן בתחום תכנון לימודים ו/או בתחום תפיסות הלומדים וצרכיהם
  5. ההקשר בו תופעל היחידה/תכנית: תיאור ביה"ס, אוכלוסיית התלמידים, האם מדובר במקצוע מסוים, תחום מוגדר או בנושא אינטגרטיבי? האם התחום שייך לתכניות לימודים של משרד החינוך או מהווה תכנית לימודים בית ספרית?
  6. רשימה ביבליוגרפית עדכנית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיטים (לפחות 10 פריטים, מהם לפחות שניים באנגלית לפחות 5 פריטים מעשר השנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה-APA. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים.
- תקציר בעברית: להצעת עבודה הכתובה בשפה הערבית (במסגרת התוכנית להוראת שפות) יצורף תקציר בעברית בן 500 מילים המפרט את עיקרי ההצעה המוגשת. יש לוודא כי ההצעה מוגשת בצורה מסודרת ובהירה כמקובל במסגרת אקדמית, והיא כתובה בשפה תקינה וללא שגיאות לשוניות.

• **נספח 2: מבנה הצעה לעבודת גמר שעיקרה פיתוח תכנית התערבות**

תכנית ההתערבות שתוצע מיועדת ליצור שינוי כלשהו המוסבר בעבודה. לתכנית יוצגו רציונל, תיאור ההקשר, מטרות מובחנות ויעדים ברורים. במסגרת העבודה יוצג מקבץ העוסק בנושא מסוים הכולל בין 6 ל-12 מפגשים, קבוצתיים או אישיים. המסגרת של עבודת הגמר איננה כוללת הפעלה והערכה של תכנית ההתערבות. ההצעה לתכנית התערבות תכלול:

1. שער (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – הצעה לעבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים)
  2. תוכן עניינים
  3. מבוא: הגדרת הנושא והתאמתו לתכנית, מטרות העבודה ומטרות תכנית ההתערבות, חשיבות הנושא - מדוע יש צורך בתוכנית ההתערבות המוצעת לקבוצה/מסגרת בה היא מתקיימת?
  4. סקירת ספרות קצרה המתמקדת הן בתחום ההתערבות (השיטה, הכלי, דרך הפעולה) והן בתחום עליו מבקשת התוכנית להשפיע.
  5. ההקשר בו תופעל התכנית: תיאור ביה"ס (או המסגרת בה פועלת התכנית), אוכלוסיית התלמידים (או המורים/הורים וכו'), תיאור המציאות טרם ביצוע תכנית ההתערבות ובאיזה אופן אמורה התכנית להשפיע על מציאות זו.
  6. מתווה כללי של תכנית ההתערבות המוצעת.
  7. רשימה ביבליוגרפית עדכנית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיטים (לפחות 10 פריטים, מהם לפחות שניים באנגלית, ולפחות 5 פריטים מעשר השנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה-APA. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים.
- תקציר בעברית: להצעת עבודה הכתובה בשפה הערבית (במסגרת התוכנית להוראת שפות) יצורף תקציר בעברית בן 500 מילים המפרט את עיקרי ההצעה המוגשת. יש לוודא כי ההצעה מוגשת בצורה מסודרת ובהירה כמקובל במסגרת אקדמית, והיא כתובה בשפה תקינה וללא שגיאות לשוניות.

• נספח 3: הגדרת עבודת גמר מבוססת יצירה

עבודת גמר רב-תחומית מבוססת יצירה (ABR) יוצאת מנקודת הנחה שהסטודיו הוא מרחב מחקר והיצירה היא כלי המחקר ותוצר המחקר גם יחד. עבודת הגמר כוללת יצירה ומסמך מילולי. היצירה, כמו גם המסמך המילולי, המוגשים לקריאה/צפייה ולהערכה, הם חלק מתהליך המחקר. **סטודיו**: מרחב העבודה בו מתקיימים תהליכי יצירה, הכוללים גם את המעגל הרפלקסיבי הראשון (יצירה ← התבוננות ← רפלקסיה ← יצירה ← התבוננות ← רפלקסיה...)

יצירה: עבודות אמנות במדיה שונים, שנוצרו במהלך תהליכי היצירה המשמשים כתהליכי מחקר. גוף היצירה שיוצג בתערוכה מהווה את תוצר המחקר ויותאם בהיקפו למדיום/מדיה הנבחר/ים. **שיח קבוצתי**: שיח עמיתים המתקיים לאורך תקופת המחקר בקורס "תצוגה ודיון" נוכח תצוגת תהליכי עבודה בסטודיו.

מסמך מילולי: המסמך מלווה את הגשת היצירות ומציג את תהליכי העבודה וניתוחם, את המקורות שסייעו במהלך המחקר מבוסס היצירה ואת התהליכי הרפלקסיה. המסמך המילולי משמש אמנם כמסמך המתעד ומפרש את גוף היצירה, אך אין לראותו במנותק ממנו.

עבודת גמר מבוססת יצירה: העבודה מורכבת משני חלקים: א. גוף היצירה המהווה את העיקר ב. המסמך המילולי הנלווה אליו.

מנחה: מנחה העבודה הנו מנחה קורס "הכנה לעבודת גמר מבוססת יצירה".

אמן/חוקר מלווה: לצורך עריכת מחקר בתחום מומחיות ספציפי נעזר הסטודנט בליווי אישי של אמן או חוקר. בהגדרה זו כלולים אמנים משדות היצירה השונים, אמנים רב-תחומיים או חוקרי אמנות רב-תחומית.

אוצר התערוכה: מנחה הקורס "תצוגה ודיון" המלווה את כל תהליכי היצירה/מחקר בסטודיו ישמש גם כאוצר התערוכה המסכמת. הקורס "תצוגה ודיון" הנו הפלטפורמה לשיח הכיתתי, מרכיב מרכזי במתודולוגיה הרפלקטיבית של ABR.

הגשה (ביקורת העבודות המוצגות בתערוכה): אירוע הערכה פנימי בהשתתפות האמנים-מנחים, מנחה קורס "הכנה לעבודת גמר מבוססת יצירה" ומנחה קורס "תצוגה ודיון", ללא השתתפות של הקורא הנוסף. (ההגשה תתועד למקרה שתידרש קריאת קורא שלישי. כמו כן תתכן אפשרות של הגשה חוזרת.)

קורא נוסף: בעל תואר שלישי שתחומי מומחיותו יצירה וחקירה, או אמן מומחה בתחומו או בשילוב ובזיקה שבין תחומי היצירה השונים בעל תואר שני ומעלה. הקורא הנוסף יתבקש לצפות בתצוגת העבודה ולקרוא את המסמך המילולי לשם הערכת עבודת הגמר.

• **נספח 4: מבנה הצעה לעבודת גמר מבוססת יצירה**

1. שער (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, המסלול, ההגדרה – הצעה לעבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, שם האמן המלווה, תאריך – חודש ושנה לועזיים). על השער יופיע דימוי חזותי מייצג.
  2. תוכן עניינים
  3. מבוא: הגדרת הנושא והתאמתו לתכנית הרב-תחומית ולמסלול אמן מורה, מטרה/ות העבודה, חשיבות הנושא: השלכותיו לשדה החינוכי, ובייחוד על שדה הוראת האמנות בגישה רב-תחומית.
  4. סקירת ספרות קצרה: עוסקת בתחום המחקר
  5. שאלת המחקר
  6. שיטת המחקר: מחקר רב תחומי מבוסס יצירה. מתודולוגיה איכותנית זו יונקת כלים ממספר גישות מחקריות: מחקר עצמי, מחקר פעולה, ניתוח טקסטים מסוגים שונים וכיוצא בזה. כלים אלו כוללים: בראש ובראשונה יצירה בסטודיו, יומן פעולה/יצירה, רפלקסיה, תיעוד וניתוח פנומנולוגי ופרשני של היצירה ושיח קבוצתי על אודות היצירה בקרב קבוצת עמיתים. במחקר מבוסס יצירה המחקר מתנהל במעגלים ספירליים של התמקדות והתעמקות.
  7. הצעה למבנה המסמך המילולי (בהתאם לנושא העבודה)
  8. רשימה ביבליוגרפית עדכנית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיטים (לפחות 10 פריטים, מהם לפחות שניים באנגלית, ולפחות 5 פריטים מעשר השנים האחרונות).
  9. רשימת תמונות
  10. נספחים
- היקף ההצעה: 6-10 עמודים, כולל ביבליוגרפיה ותמונות המוצגות במהלך הסקירה, לא כולל שער ונספחים.
- יש לוודא כי ההצעה מוגשת בצורה מסודרת ובהירה כמקובל במסגרת אקדמית, והיא כתובה בשפה תקינה וללא שגיאות לשוניות.
- דימויים חזותיים ישולבו בטקסט ויהוו חלק אינטגרלי ממנו.

• נספח 5: מבנה עבודת גמר הכוללת בנית יחידת לימוד

יחידת לימוד לצורך תקנון זה: יחידה המיועדת ל-6-12 שיעורים העוסקת בנושא מוגדר עם מטרות ויעדים ברורים.

1. שער חיצוני ושער פנימי (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – עבודת גמר, נושא העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים) תודות (רשות, ורק בעותק אחד)
2. תקציר: בשפה בה מוגשת העבודה (כ-300 מילים בעברית/ערבית, כ-500 מילים באנגלית). לעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית יתווסף תקציר בעברית (כ-300 מילים). בתוכנית להוראת שפות בעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית, ימוקם התקציר בשפה בה נכתבה העבודה לפני התקציר בעברית. התקציר כולל את נושא היחידה, מטרות העל שלה, המבנה שלה והעקרונות הפדגוגיים/דידקטיים שעליהם היא מבוססת ותובנות מרכזיות שהופקו מתהליך התכנון. בסוף התקציר מופיעות 3-5 מילות מפתח.
3. תוכן העניינים
4. מבוא: הגדרת נושא העבודה; הצגת הרציונל לפיתוח יחידת הלימוד ומטרת העל שלה; הצגת מושגי יסוד רלוונטיים לנושא העבודה; התייחסות לרלוונטיות יחידת הלימוד המוצעת לתכנית שבה לומדת/ה הסטודנט/ית ולשדה החינוכי.
5. סקירת ספרות: עוסקת בתכנים המתייחסים לנושא העבודה, לתחומי/י הדעת הרלוונטיים ולהיבטים פדגוגיים/דידקטיים – תכנון לימודים, ו/או תפיסת הלומדים וצרכיהם ו/או אסטרטגיות הוראה ומיומנויות חשיבה.
6. ההקשר בו תופעל יחידת הלימוד: תיאור ביה"ס, תיאור אוכלוסיית התלמידים, שיוך התכנית למשרד החינוך או לתכנית לימודים בית ספרית, מקצועות לימוד הקשורים ליחידה, במידה ורלוונטי וכיו"ב.
7. יחידת הלימוד: מוצגת ברמת מתווה וכוללת פירוט של מטרות היחידה (מטרות-על, מטרות כלליות ומטרות אופרטיביות), מספר השיעורים, נושאי השיעורים, תיאור קצר של מהלך כל שיעור. כמו כן יש לפרט את העקרונות הפדגוגיים/דידקטיים העומדים בבסיס היחידה ואת שיקולי הדעת העומדים מאחורי כל החלטה תכנונית. יש לעגן שיקולי דעת אלה הן בספרות והן בהקשר. יש לציין חומרים ועזרי למידה שייעשה שימוש, ולהבהיר כיצד תוערך היחידה וכיצד יוערכו הלומדים. לבסוף, מעבר למתווה הכללי, יש להדגים את העקרונות העומדים בבסיס היחידה באופן מפורט בעזרת **שלושה מערכי שיעור לפחות**.
8. דיון: האופן שבו עונה היחידה על המטרות והצרכים מבחינת תחום הלימוד ומבחינת תכנון הלימודים, תוך קישור לסקירת הספרות ולתפיסות המקצועיות של כותב היחידה. ההתייחסות תתבסס על מסקנות ותובנות שהופקו בתהליך תכנון יחידת הלימוד ובתהליך הכתיבה של העבודה ותשלב דיון ביקורתי ביתרונותיה ומגבלותיה ובצעדים תכנוניים עתידיים הנובעים ממנה.
9. רפלקציה על תהליך תכנון יחידת הלימוד ועל תהליך כתיבת העבודה. הרפלקציה תתמקד בלמידה של הסטודנט/ית על עצמו ובהשפעות תהליך תכנון יחידת הלימוד ותהליך כתיבת העבודה על תפיסותיו/ה ועל הפרקטיקות המקצועיות שלו/שלה, אם ישנן.
10. ביבליוגרפיה: רשימה ביבליוגרפית המבוססת על מקורות אקדמיים שפיתים ועדכניים (לפחות 15 פריטים, מהם לפחות חמישה באנגלית ולפחות 7 פריטים מהעשר שנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה-APA. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים.
11. נספחים

• נספח 6: מבנה עבודת גמר שעיקרה פיתוח תכנית התערבות

תכנית ההתערבות שתוצע מיועדת ליצור שינוי כלשהו המוסבר בעבודה. לתכנית יוצגו רציונל, תיאור ההקשר, מטרות מובחנות ויעדים ברורים. במסגרת העבודה יוצג מקבץ של 6-12 מפגשים, קבוצתיים או אישיים, העוסק בנושא מסוים.

1. שער חיצוני ושער פנימי (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, ההגדרה – עבודת גמר, נושא העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, תאריך – חודש ושנה לועזיים)

2. תודות (רק בעותק אחד)

3. תקציר בשפה בה מוגשת העבודה (כ-300 מילים בעברית/ערבית, כ-500 מילים באנגלית). לעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית יתווסף תקציר בעברית (כ-300 מילים). בתוכנית להוראת שפות בעבודות המוגשות בערבית ובאנגלית, ימוקם התקציר בשפה בה נכתבה העבודה לפני התקציר בעברית. התקציר כולל את התחום שבו עוסקת תכנית ההתערבות, מטרות העל של התכנית, המבנה שלה והעקרונות שעליה היא מבוססת ותובנות מרכזיות שהופקו מתהליך התכנון. בסוף התקציר מופיעות 3-5 מילות מפתח.

4. תוכן עניינים

5. מבוא: הגדרת נושא העבודה; הצגת הרציונל לפיתוח התכנית (הגדרת הצרכים), מטרות העל של התכנית; מושגי יסוד הרלוונטיים לנושא; ההקשר הרלוונטי ליישום התכנית; התרומה הפוטנציאלית של התכנית.

6. סקירת ספרות: עוסקת הן בדרך הפעולה לפיתוח ויישום התכנית והן בתחום עליו מבקשת התוכנית להשפיע. יש לנתח לעומק את הבעיה המוצגת ואת אפשרויות הטיפול, כמו כן יש להביא ניתוח תיאורטי מקיף של גישת ההתערבות המוצעת.

7. ההקשר בו תופעל התכנית: תיאור ביה"ס (או המסגרת בה פועלת התוכנית), אוכלוסיית התלמידים (או המורים/הורים וכו'), תיאור המציאות טרם ביצוע תכנית ההתערבות ובאיזה אופן אמורה התוכנית להשפיע על מציאות זו, מסקנות מאיסוף נתונים ברמת גישוש (אופציונלי).

8. התכנית: מוצגת ברמת מתווה וכוללת פירוט של מטרות התכנית (מטרות על מטרות כלליות ומטרות אופרטיביות), נושאי המפגשים או אסטרטגיות הפעולה בכל אחד מהמפגשים. שיקולי הדעת לגבי כל סעיף ולגבי רצף התכנית. על שיקולי דעת אלו להיות מעוגנים הן בספרות והן בהקשר שתוארו לעיל. יש לתאר את מבנה התוכנית, היקף המפגשים, היקף הזמן, המקום, כיצד הם אמורים להתנהל, מי מנחה, מה אמורים לעשות המשתתפים וכיצד הם יוערכו. יש לציין באילו חומרים ועזרי למידה ייעשה שימוש. יש להדגים את עקרונות התכנית בעזרת הצגה מפורטת של שלושה מפגשים. כמו כן יש לדון בתוצאות האפשריות של תהליך התערבות זה.

9. דיון: יש להציג טעונוים ביחס לאופן שבו התוכנית עונה על המטרות והצרכים שתוארו מלכתחילה תוך קישור לסקירת הספרות ולתובנות שהופקו מתהליך התכנון והכתיבה של העבודה. כמו כן יכלול הדיון עיסוק בשאלות: כיצד ניתן להמשיך את התוכנית ולאילו כיוונים? כיצד ניתן להרחיב אותה ואת תחום השפעתה? מהם יתרונותיה ומגבלותיה של התכנית? כיצד ניתן להתגבר על מגבלות התכנית?

10. רפלקציה על תהליך תכנון ההתערבות ועל תהליך כתיבת העבודה. הרפלקציה תתמקד בלמידה של הסטודנט/ית על עצמו ובהשפעות תהליך תכנון ההתערבות וכתיבת העבודה על תפיסותיו/תפיסותיה ועל הפרקטיקות המקצועיות שלו/שלה, אם ישנן.

11. ביבליוגרפיה: רשימה ביבליוגרפית המבוססת על מקורות אקדמיים שפייטים ועדכניים (לפחות 15 פריטים, מהם לפחות חמישה באנגלית ולפחות 7 פריטים מהעשר שנים האחרונות). הרישום הביבליוגרפי יהיה לפי כללי ה APA. בעבודות בתכנית להוראה רב תחומית יתאפשר ליישם כללים אחרים.

12. נספחים

• נספח 7: מבנה עבודת גמר מבוססת יצירה

עבודת גמר רב תחומית מבוססת יצירה יוצאת מנקודת הנחה שהסטודיו הוא מרחב מחקר, והיצירה היא כלי המחקר ותוצר המחקר גם יחד. עבודת הגמר כוללת יצירה ומסמך מילולי. היצירה, כמו גם המסמך המילולי, המוגשים לקריאה/צפייה ולהערכה, הם חלק מתהליך המחקר. במחקר מבוסס יצירה (ABR), המסמך המילולי מלווה את הגשת היצירות ומציג את תהליכי העבודה וניתוחם, את המקורות שסייעו במהלך המחקר מבוסס יצירה ואת תהליכי הרפלקסיה. המסמך המילולי משמש אמנם כמסמך מתעד ומפרש את גוף היצירה, אך אין לראות אותו במנותק ממנו. היקפו הטקסטואלי של המסמך המילולי לא יעלה על 8000 מילים, ללא ביבליוגרפיה ונספחים.

מבנה המסמך המילולי

1. שער חיצוני ושער פנימי (שם המכללה, הפקולטה, התוכנית, המסלול, ההגדרה – עבודת גמר, שם העבודה, שם הסטודנט, שם המנחה, שם האמן המלווה, תאריך – חודש ושנה לועזיים). השער יכלול גם דימוי או דימויים חזותיים המשקפים את נושא העבודה.
2. תקציר בעברית ובאנגלית: כ-300 מילים. מציג תמונה ממצה המקיפה את פרקי העבודה השונים.
3. תוכן עניינים
4. מבוא: הצגת הנושא ורלוונטיות לתכנית, למסלול ולשדה החינוכי
5. סקירת ספרות: תכלול את המקורות שישמשו לבניית ההקשר התרבותי-אמנותי-חינוכי לתמות העולות בסטודיו. כמו כן הסקירה תכלול ציטוטים חזותיים.
6. השאלה המרכזית וגישות המחקר והעבודה הנגזרות ממנה
7. מערך המחקר: תיאור המהלך והפרוצדורה של המחקר מבוסס היצירה כענף של מחקר איכותני: סטודיו, יומן פעולה, רפלקסיה, תצוגה ושיח קבוצתי. תוצרים מילוליים שהתקבלו במהלך המחקר יעברו תמלול וקידוד ראשוני, ויאורגנו לעץ קטגוריות שיאפשר לסמן את התמות המרכזיות העולות במחקר. עץ הקטגוריות יופיע בנספחים.
8. הצגת היצירות שנוצרו בתהליך המחקר: תיאור פנומנולוגי-פרשני תמציתי. ההצגה תכלול צילומי דימויים ממוספרים. ההצגה תכלול גם תיאור פנומנולוגי-פרשני של תצוגת גוף היצירה במעמד תערוכת הסיום: כל העבודות המוצגות בתערוכה בדגש למערך התצוגה.
9. דיון רב-תחומי ביצירות על-פי התימות שעלו במהלך המחקר, בזיקה לספרות המקצועית, כולל הצגת צילומי העבודות הרלוונטיות או הפנייה אליהם אם הופיעו קודם. הדיון יכלול התייחסות לתצוגה כמרכיב משמעותי הדורש חשיבה מסדר גבוה ומשקף את תובנות החוקר ביחס לאופן שהחקירה דרך היצירה בחנה את הנושא הנדון, לא כפרקים אלא כמכלול. התייחסות זאת תכלול גם רפלקסיה על אירוע התצוגה והשיח אודותיו.
10. סיכום כללי: סיכום כולל, המלצות להמשך מחקר רב-תחומי מבוסס יצירה והסבר ההשלכות לשדה החינוכי.
11. רשימה ביבליוגרפית: מקורות אקדמיים עיקריים בתחום המחקר, מקורות העוסקים בהיבטים מתודולוגיים ורב-תחומיים, ומקורות עדכניים העוסקים באמנים וביצירות הנוגעות בתחום המחקר. (לפחות 20 פריטים, מהם לפחות 10 לא בעברית ו-7 מעשר השנים האחרונות).
12. רשימת יצירות: ממוספרת, כוללת גדלים ומקור התצלום.
13. נספחים: ניתן לכלול צילומים איכותניים של כל העבודות, כולל אלו שהופיעו בטקסט כאילוסטרציה ולא נכללו בתערוכה.

גוף היצירה

בעבודת גמר מבוססת יצירה יפותח גוף יצירה שיוצג בתצוגה קבוצתית כפרויקט יחיד. היצירה היא פועל יוצא של עבודה בסטודיו בליווי מנחה, המוצגת תדיר לביקורת ולשיח קבוצתי. תהליך היצירה הנו פרקטיקה רפלקטיבית המתקיימת בסטודיו. עשייה וחשיבה על העשייה.

סטודיו: מרחב העבודה בו מתקיימים תהליכי יצירה, הכוללים גם את המעגל הרפלקסיבי הראשון (יצירה ← התבוננות ← רפלקסיה ← יצירה ← התבוננות ← רפלקסיה...).

תהליך יצירה: במחקר מבוסס יצירה לתהליך היצירה על מרכיביו המתודולוגיים חשיבות רבה. דיווח על התהליך יופיע במסמך המילולי. מצופה כי תהליך העבודה יתפתח בצורה ספיראלית ממחקר עצמי למחקר רב תחומי (בהקשר תרבותי-אמנותי וחינוכי).

גוף היצירה: יכלול עבודות אמנות במדיה שונים שנוצרו במהלך תהליכי יצירה המשמשים כתהליכי מחקר. היקפו משתנה ממדיום למדיום, אך צריך יהיה להתאים לתהליך עבודה של שנת לימודים בתכנית הרב-תחומית. גוף היצירה יכול כמובן להכיל מרכיבים של הנושא שפותח/נחקר בסמינריון מבוסס יצירה. גוף היצירה ייתן ביטוי לשאלות של מדיום ושל שפה מתוך הקשר רב-תחומי.

תערוכה: גוף היצירה שיוצג בתערוכה מהווה את תוצר המחקר ויהיה תואם בהיקפו למדיום/מדיה הנבחר/ים.